

Доповідь на тему:

**«ВПЛИВ
АРХІТЕКТУРНО-
ПРОСТОРОВИХ ФОРМ
ТА КОЛЬОРУ НА
ПСИХІКУ ЛЮДИНИ»**

Доповідач:

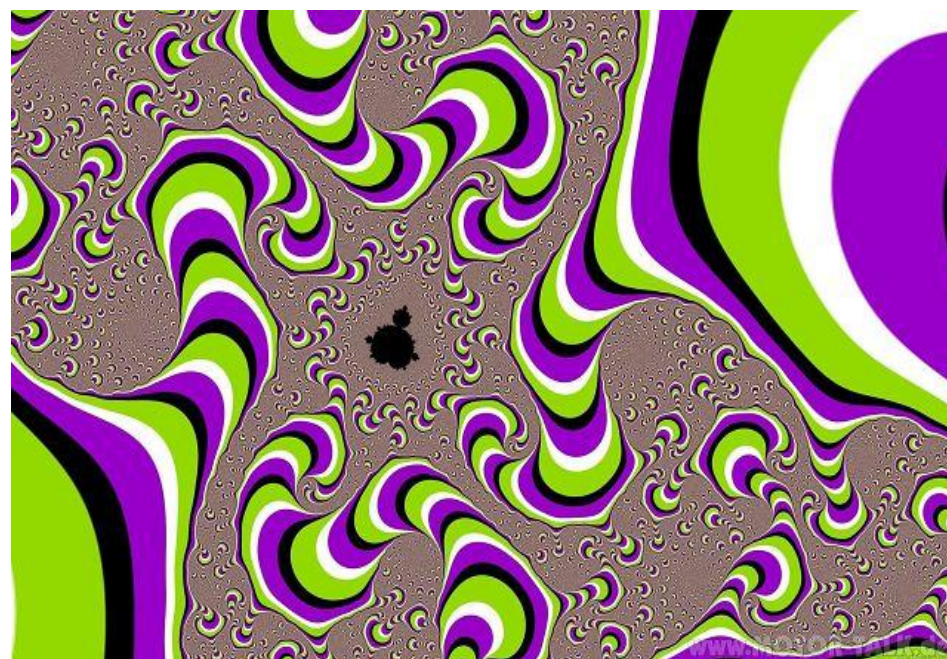
к.психол.н., доцент кафедри психології та соціальної роботи
Тернопільського національного економічного університету,
заступник редактора журналу «Психологія і суспільство»

Гірняк Андрій Несторович

Більшість інформації людина одержує від *оптичних сигналів*. Уся інформація, що сприймається нами на **80%** є *візуальною*. Відтак колір і форма є основними інформаційними знаками і символами як природи, так і культури.

Вплив кольору і форми проявляється у трьох аспектах:

- а) чуттєво-оптичному (імпресивному);
- б) психічному (експресивному);
- в) інтелектуально-символічному (конструктивному).

Подивіться на список і назвіть КОЛІР кожного слова. Головне назвати колір, а не слово !!!

жовтий	синій	оранжевий
чорний	червоний	зелений
фіолетовий	жовтий	червоний
оранжевий	зелений	чорний
синій	червоний	фіолетовий
зелений	синій	оранжевий

*права половина вашого мозку намагається сказати слово,
тоді як ліва сумнівається
чотирьох річній дитині це вдається легко*

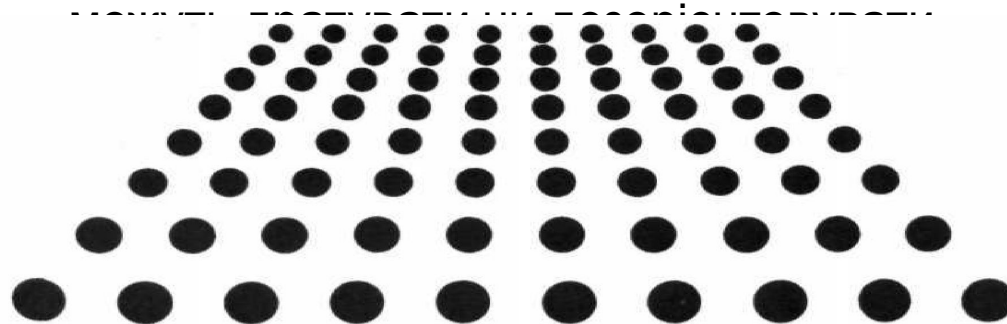

Сприйняття пов'язане з тими чи іншими біологічними потребами організму. Для *орієнтації* йому необхідна чіткість і простота; для *врівноваженості* — єдність і баланс; для *стимулювання* — різноманітність і напруженість. Ці потреби задовольняються одними формами краще, ніж іншими. Квадрат і круг прості і врівноважені. Прямокутник із співвідношенням 2:1 навіює дискомфорт (відчуття розпаду на 2 квадрата). У співвідношенні ж «**золотого перетину**» (наприклад 5:8) добре поєднується непорушна єдність і достатнє напруження.

Ритмічне чергування різних відчуттів викликає позитивні емоції. Тривале одноманіття чи однорідні враження, навпаки, пригнічують психіку. Відтак, необхідність зміни станів, вражень, напруження і розслаблення закладені у біологічній природі людини. Задоволенню цієї потреби також сприяє **контраст**.

позиції переважно **асиметричні** й стимулюють руху і передають діяльність, однак менш вдалі

Геометричні пропорції і «золотий перетин» (пропорція у котрій останнє значення є різницею між двома попередніми).

Якщо пряму лінію виразити через одиницю і поділити її на два відрізки за золотим перетином, то більший відрізок буде становити 0,618, а менший 0,382. На основі цієї пропорції побудований **ряд чисел Фібоначчі** (кожне наступне число є сумою двох попередніх): 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21 і т.д. На основі цієї пропорції були стандартизовані та уніфіковані формати книг, паперу і ділової документації.

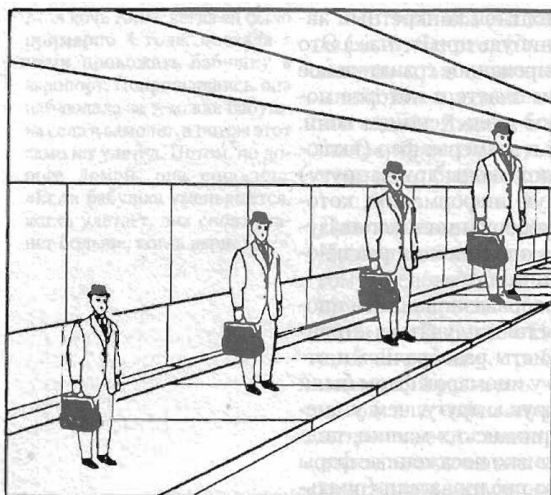
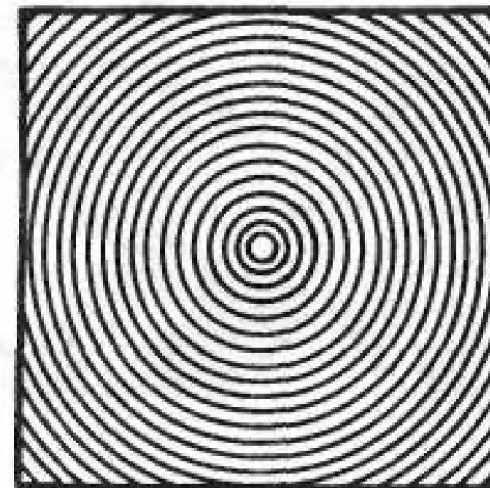
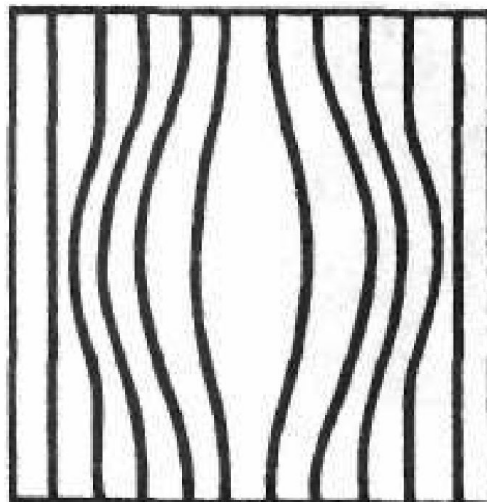
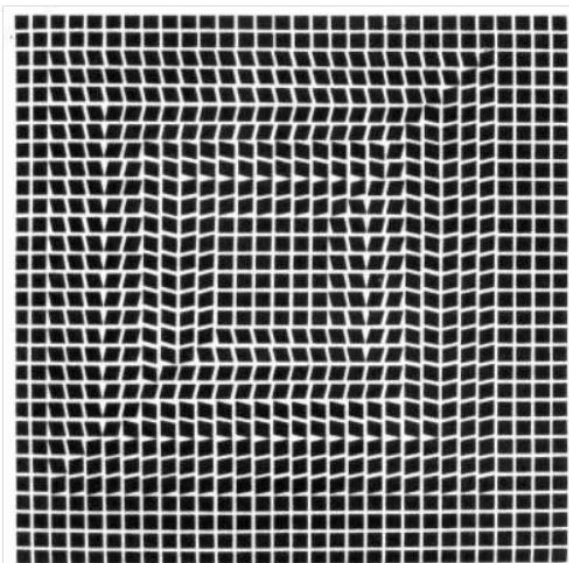
Вибираючи ту чи іншу форму листа, художник може заздалегідь акцентувати увагу майбутнього глядача на його певних зонах. Наприклад, центр і кути квадрата є дуже активними зонами, а найбільш виступаючий кут чотирикутника стає незалежно від його просторової локалізації, місцем концентрації уваги кожного глядача.

Прості симетричні форми швидше привертають увагу глядача, краще «прочитуються» і запам'ятовуються порівняно з складними неправильними формами, а незбалансовані фігури викликають дискомфорт.

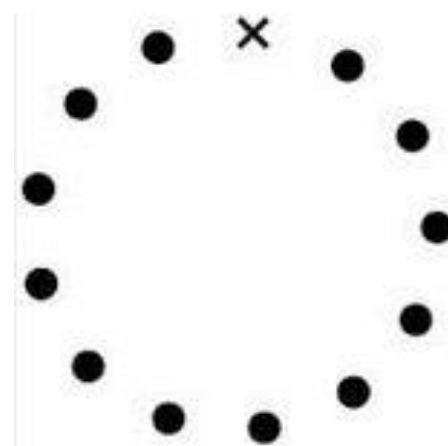
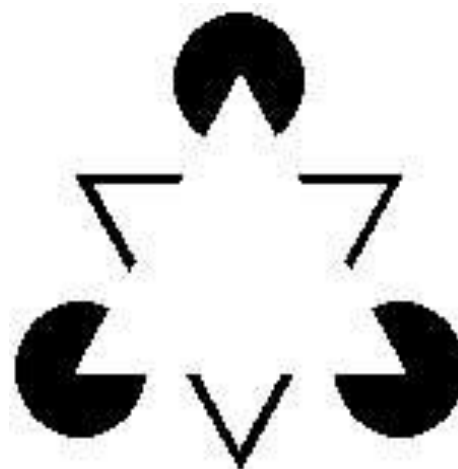
Ефективним способом зосередження уваги є виділення за якоюсь ознакою (колір, форма, розташування, розмір) одного із бажаних елементів.

Вплив форми лінії. Лінія є символом розподілу і відмежування (в т.ч. власного «Я»). Вертикальні чи горизонтальні прямі лінії асоціюються із спокоєм, а вигнуті – з витонченістю і невимушеністю. Однак чим частішими є горизонтальні або вертикальні лінії і чим контрастніші їх кольори, тим більш неприємні, аж до запаморочення, відчуття вони викликають. Зигзагоподібні лінії передають враження різкої зміни, концентрації сили, швидкого вивільнення енергії.

Окремі ефекти візуального сприйняття

Чотири фігури ідентичні за розміром

Гештальт

Психологія форми

Виокремлюють три основних *типи форм*:

1. **Геометричні** – структуровані та переважно симетричні (квадрат, трикутник, коло ...)

2. **Природні** – несиметричні та мінливі (листя, чорнильна клякса ...)

3. **Абстрактні** – стилізовані чи спрощені версії природних форм. Ці символи можуть мати своє конкретне значення.

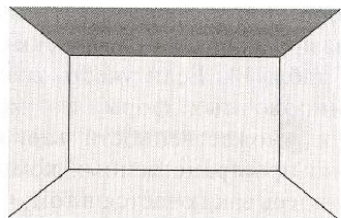

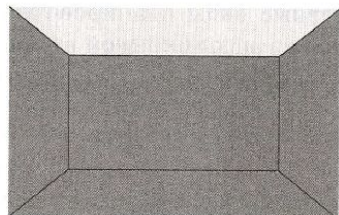
Квадрат – найбільш звична форма, що асоціюється з чесністю, викликає почуття безпеки, довіри, стабільності та комфорту. “Традиційність” квадрату інколи межує із “нудною одноманітністю” та мінімально притягує увагу глядача.

Круг – символізує безкінечність, цілісність, гармонію, несе у собі захист (згадайте, як людина охоплює себе руками на знак “захищеності”; окреслює навколо себе коло від нечистої сили; використовує мандалу як архетипний образ; прагне у “коло друзів”; збирає “круглий стіл”). Найпростішим абстрактним розділенням кола є квадрат і хрест. Круг є динамічною, акцентуючою фігурою, що притягує до себе найбільшу увагу глядача.

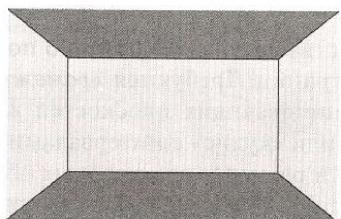
Трикутник – символ дій, динаміки, росту, сили, агресії, конфлікту і небезпеки. Кути і перехрестя архетипічно пов'язані із злом енергією (зуб хижака, ніж, клин). Трикутник

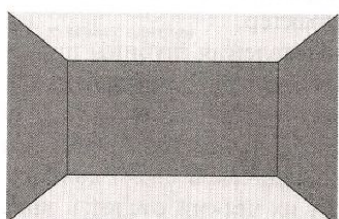
1. понижение

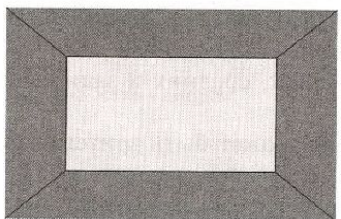
2. повышение

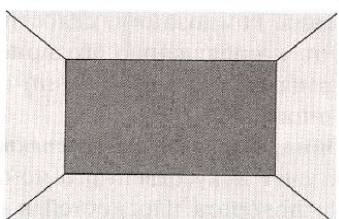
3. расширение

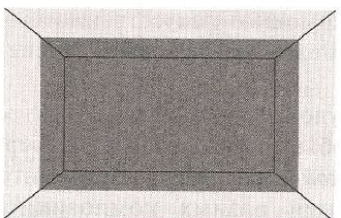
4. сужение

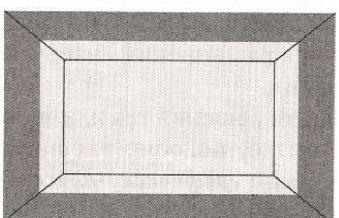
5. удаление

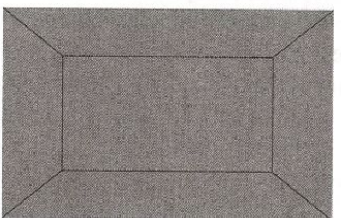
6. приближение

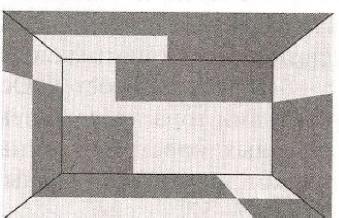
7. сокращение

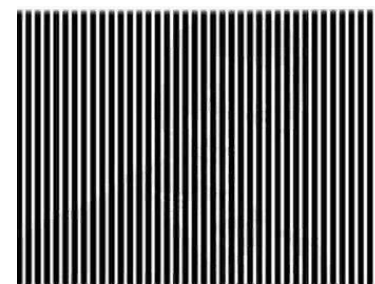
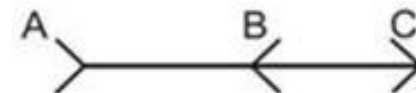
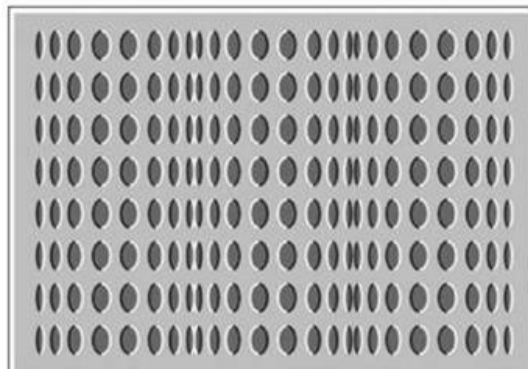
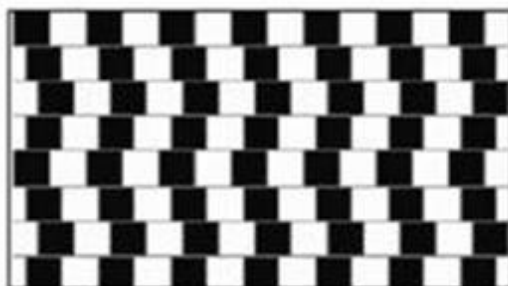
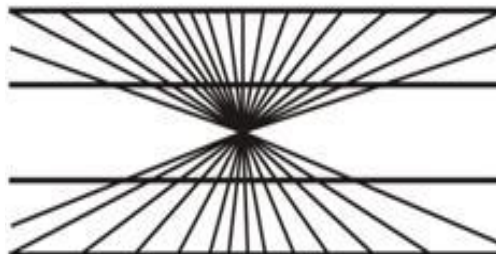
8. углубление

9. сохранение

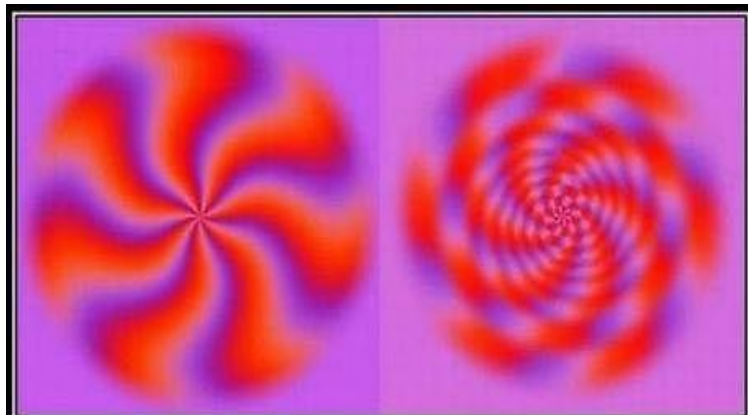

10. разрушение

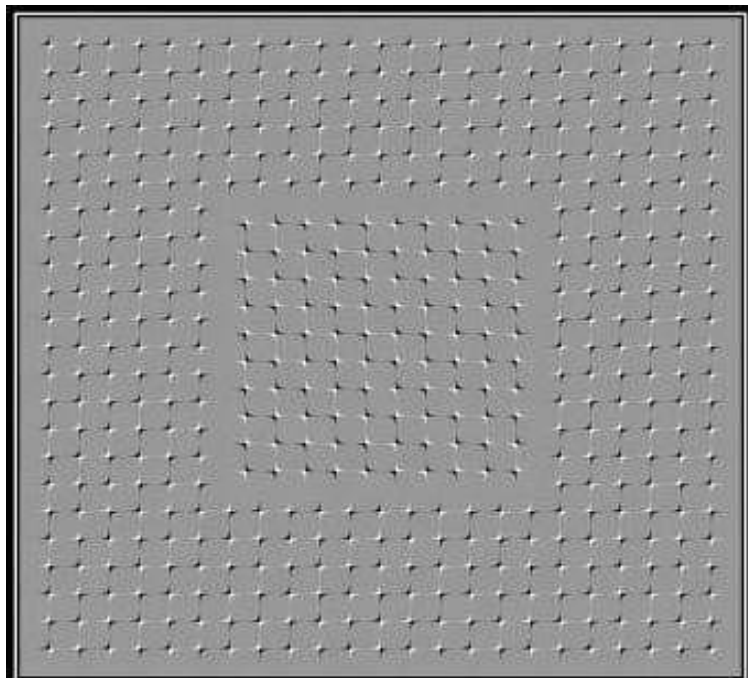

Трансформація внутрішнього простору

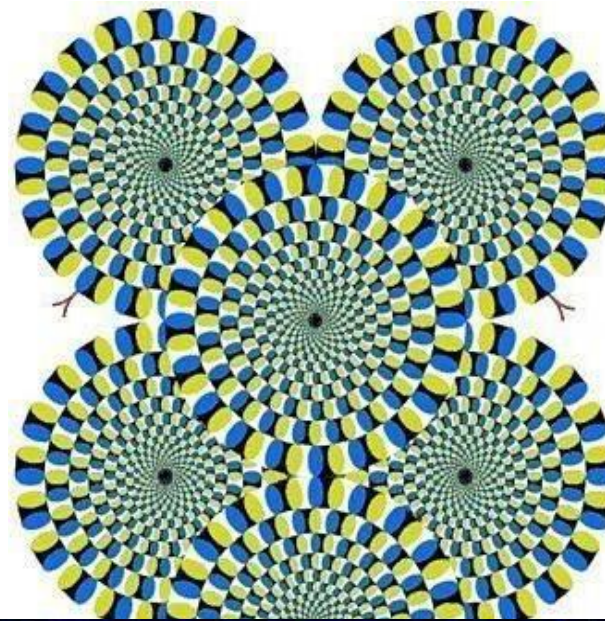

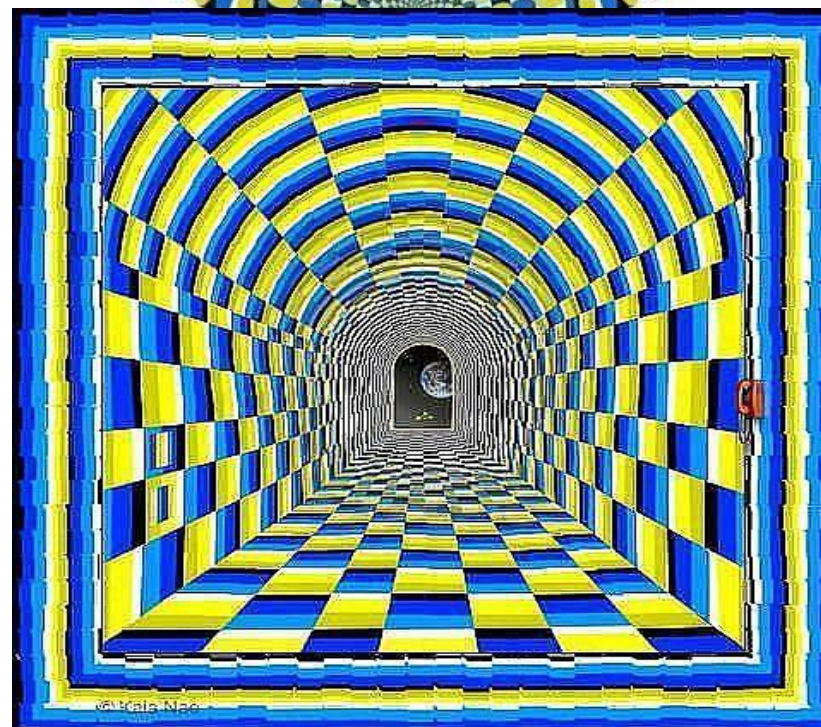
ПОМОРГАЙ

Квадратик бегаєт?

НАУФ

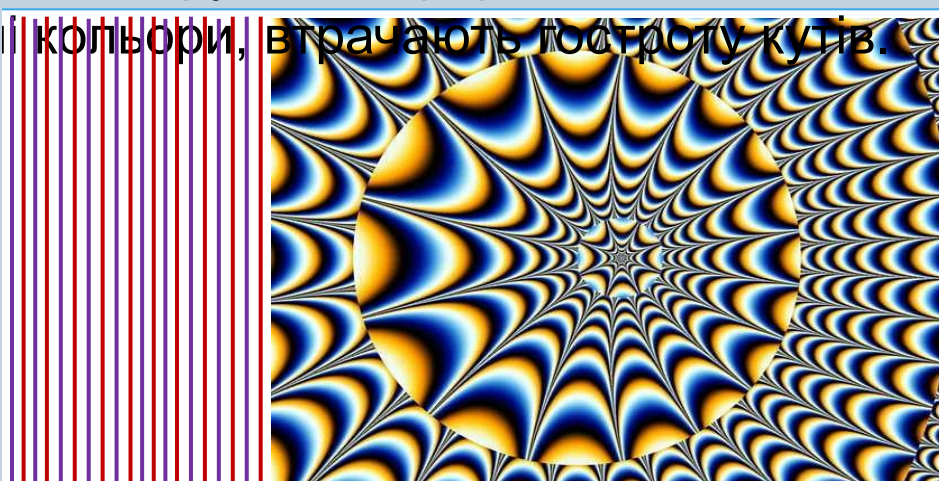

Колір володіє формуючими властивостями. Мінливість форми під впливом кольору називається **законом доповнюючої форми**.

Так різнозabarвлені круги зазнають різної деформації: червоний круг починає сплющуватися по горизонталі і неначе набухає; оранжевий зберігає форму круга; жовтий витягується в овал по вертикалі; зелений, дещо звужується і формує грані; синій колір спричинює найбільшу ламаність контуру; фіолетовий круг нагадує опуклий багатокутник.

Холодні кольори мають схильність до прямизни граней і утворення кутів навіть в пластичних формах. Навпаки, теплим кольорам властива криволінійність і округлість форм, так що навіть

Так жовта піраміда неначе набухає, втрачаючи гостроту кутів, тоді як фіолетова, навпаки злегка витоншується, зберігаючи гостроту властивої їй форми. Також колір здатний змінювати форму відносно

ПСИХОЛОГІЯ

КОЛЬОРУ

84.7%

покупців назвали колір визначальним при виборі конкретного товару

ПРИ ПОКУПЦІ

Кольори, за професором Максом Люшером, творцем відомого тесту кольорових виборів, є “візуалізованими почуттями”.

Кольори пов'язані з **архетипічним** (Карл Густав Юнг) досвідом людства, і впливають як на фізіологічні та біохімічні процеси в організмі (частота дихання, ритм серця, пульс, кров'яний тиск), так і на сприйняття людиною навколишньої дійсності (емоційні стани).

Навіть у новонародженого на несвідомому рівні закладений механізм реакції на кольори. Вони можуть *створювати відчуття холоду чи тепла, викликати спрагу чи апетит, заспокоювати людину чи викликати агресію, піднімати настрій чи провокувати депресію.*

Отож колір викликає емоційні стани унікальні для кожного відтінку. При цьому, впливові кольору важко протистояти, оскільки він детермінує емоції на підсвідомому інстинктивному рівні, викликаючи глибинні імпульси.

Протидія впливів **червоного** і **синього** кольорів

Колір	Темп дихання	Пульс	Кров'яний тиск	Серцебиття	Електричні реакції мозку	Фізіологічні процеси
Червоний	Підвищується	Пришвидшується	Піднімається	Пришвидшується	Тривога, збудження	Активізує
Синій	Понижується	Вповільнюється	Понижується	Вповільнюється	Спокій, розслаблення	Вповільнює

Кольоротерапевти виявили, що червоний колір розширює судини та інтенсифікує кровообіг у людини, а синій зменшує чутливість її шкіри. У суб'єктивному ж відчутті тепла і холоду різниця сягає 13°C.

Якщо нервову систему пацієнта потрібно привести у збуджений стан, то його запрошують у «вогненно-червону» кімнату. Також у червону палату поміщають меланхоліків, які знаходяться у стані депресії чи наближеному до суїциду. А якщо мета лікаря – заспокоїти хворого, то його розташовують у «небесно-голубій» палаті. Причому навіть сліпі пацієнти здатні відчувати специфічні впливи кольору.

Цікаві факти щодо об'єктивного впливу кольорів

Речі. Кольори впливають на відчуття смаку, розміру, ваги, звучання, консистенції, якості (свіжості) і т.д. Наприклад, товар у темній упаковці здається значно важчим, ніж у

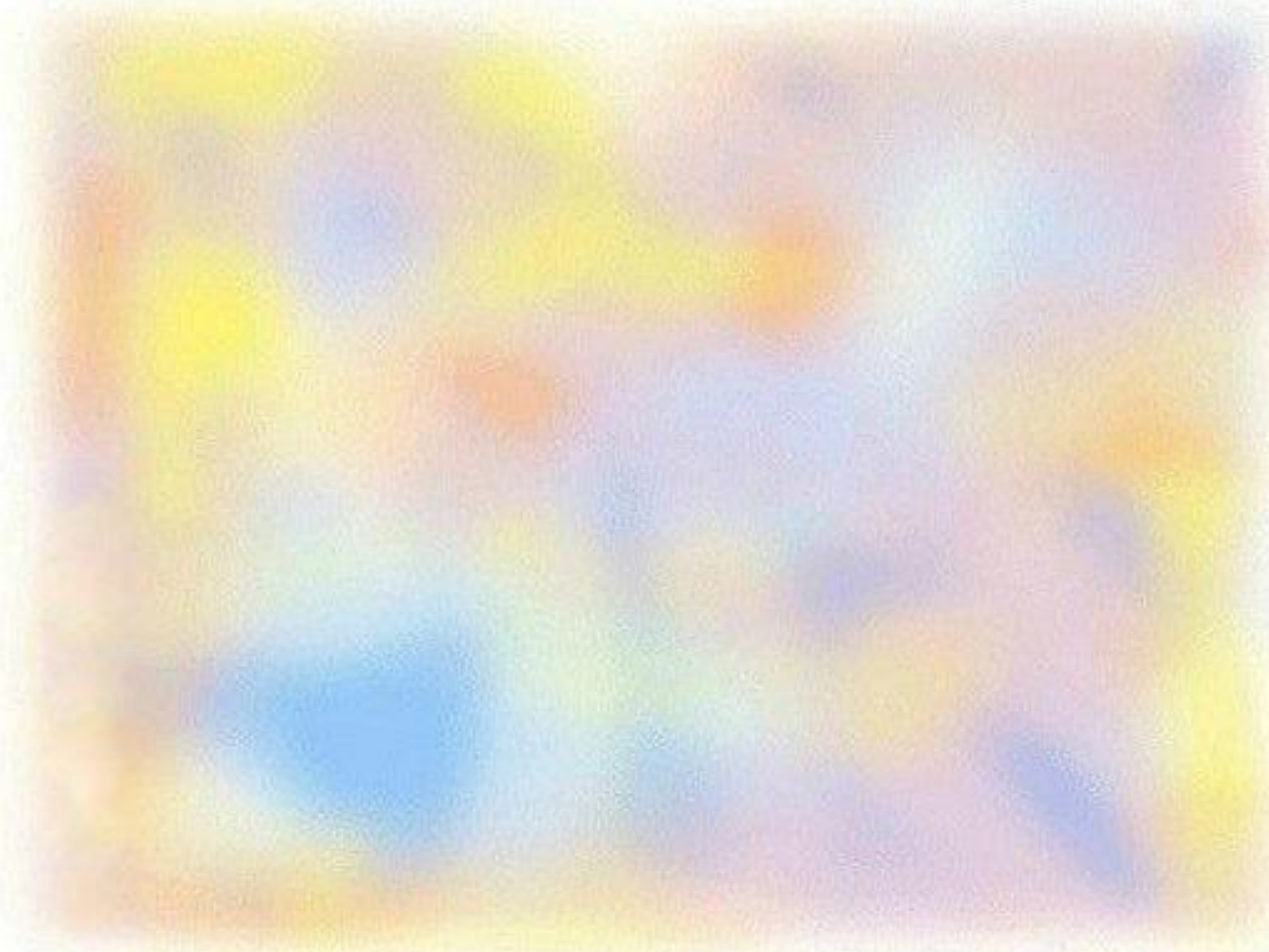
Рослини. В інституті спектрохрома довели, що промені червоного, оранжевого, жовтого і жовто-зеленого кольорів пришвидшують ріст рослин, а промені холодних тонів –

Комахи. Бірюзовий колір в силу свого «холоду» відлякує комах (особливо мух). Тому мешканці південних країн фарбують у цей колір віконні і дверні рами своїх помешкань.

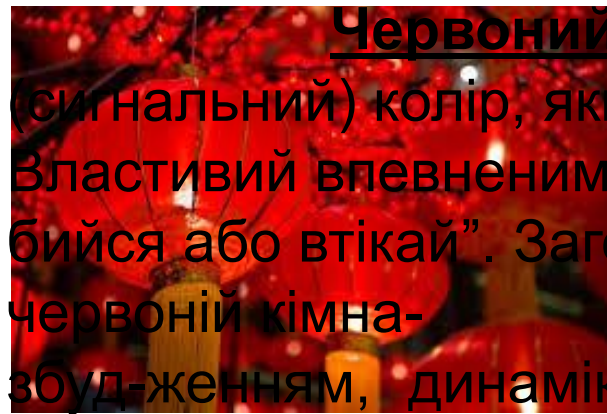
Тварини. У хліві з синіми стінами і жовтими шибками вікон корови мають кращий апетит і дають більше молока. Більшість диких тварин уникають червоного кольору.

Люди. В палатах жовтого кольору у хворих на булімію зростає апетит. Синій колір цілющий при нервових розладах. Червоні кімнати викликають сильний дискомфорт у

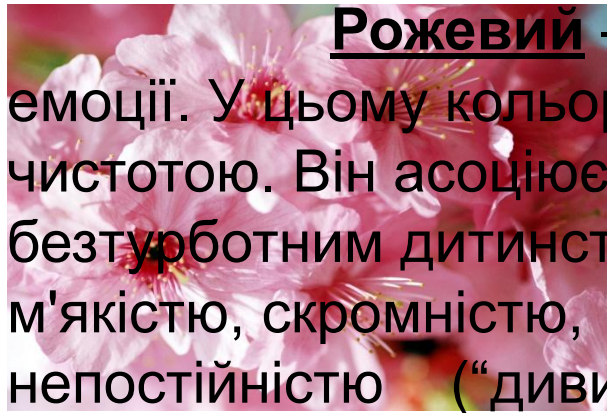
A large, square, heavily blurred image occupies the center of the page. It contains a mix of colors including yellow, orange, blue, and purple, but the details are completely obscured by the blur effect.

Уважно дивіться у центр сторінки. Зафіксуйте погляд в одній точці, не відводьте очей і не моргайте. Згодом листок стане абсолютно білим.

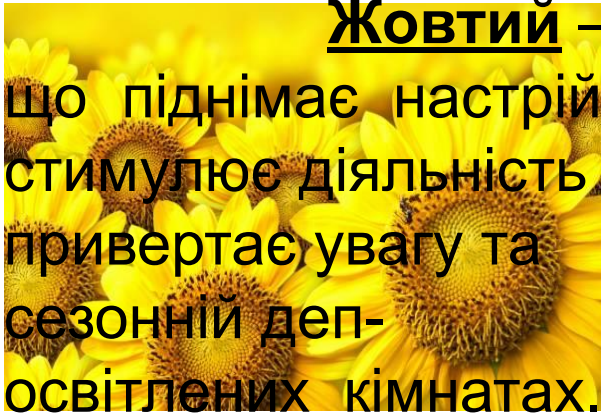
Червоний

– найпомітніший, викликаючий (сигнальний) колір, який першим розпізнає немовля. Властивий впевненим екстравертам. Стимулює реакцію “бийся або втікай”. Загос- трює нюх, смак, апетит. Час в червоній кімна- ті тече дуже повільно. Він пов’язаний із збуд-женням, динамікою, *небезпекою*, ризиком, *вогнем*, гріхом, *сексом*, *кров’ю* (життєвою субстанцією), енергією, силою, владою, лідерством.

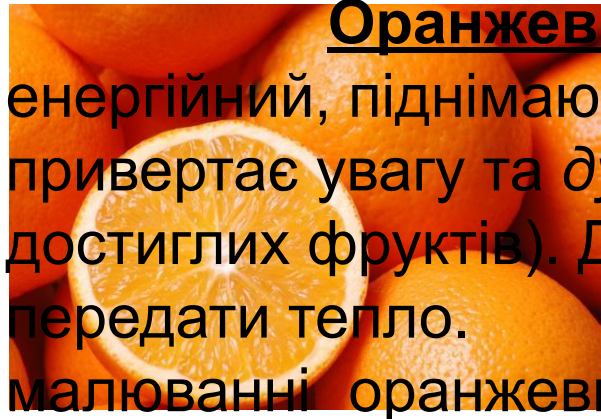

Рожевий

– *заспокоює* агресію і стабілізує емоції. У цьому кольорі пристрасть поєдну- ється з чистотою. Він асоціюється з ніжністю, невинністю, безтурботним дитинством, вічною молодістю, здоров’ям, м’якістю, скромністю, гуманністю, романтичністю, непостійністю (“дивитись на світ крізь рожеві окуляри”). Найбільш притаманний людям, які не терплять жорстокості та позбавлені честолюбності.

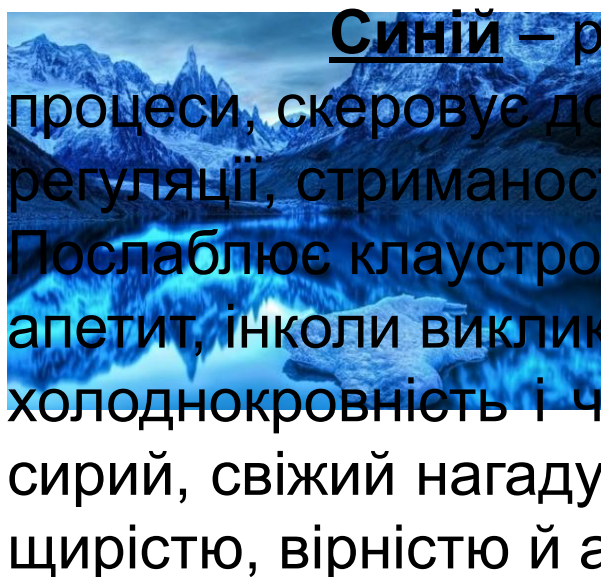

Жовтий – життєрадісний, веселий колір, що піднімає настрій, створює сонячну атмосферу, стимулює діяльність мозку і рухову активність. Добре привертає увагу та стимулює апетит. Запобігає сезонній депресії, особливо в недостатньо освітлених кімнатах. Асоціюється з теплом, світлом, сонцем, золотом, щас-тям, оптимізмом, свободою, відкритим вираженням почуттів.

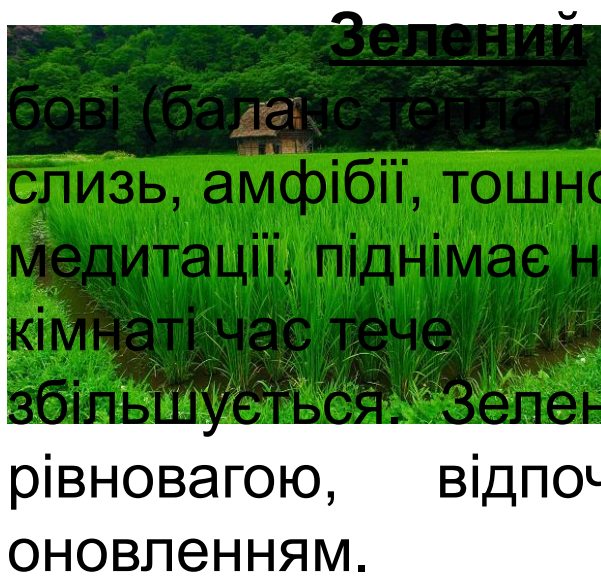
Оранжевий – *гарячий*, сяючий, активний, енергійний, піднімаючий настрій колір. Він добре привертає увагу та *дуже стимулює апетит* (колір достиглих фруктів). Допомагає створити затишок і передати тепло. Діти які надають перевагу у малюванні оранжевим кольорам дуже відкриті і дружелюбні (екстраверти), ентузіасти, в міру емоційні і не страждають від перепадів настрою.

Синій – розслаблює і заспокоює фізичні процеси, скеровує до раціональності, само-регуляції, стриманості, рівноваги, тиші, миру. Послаблює клаустрофобію і хвилювання, апетит, інколи викликає сум. Холоднокривнієть і чуттєвість. Синій колір глибокий, холодний, сирий, свіжий нагадує небо і море та асоціюється з постійністю, щирістю, вірністю й авторитетом.

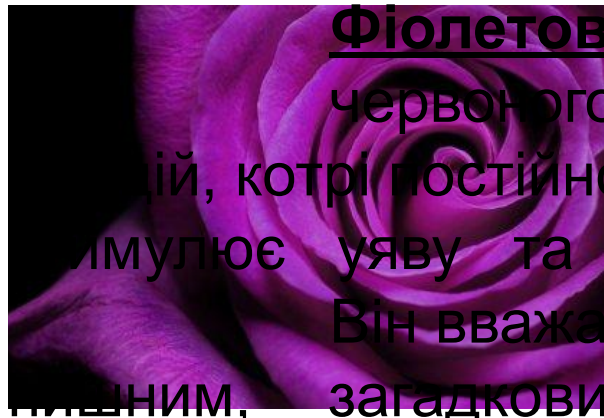
понижує
Поєднує

Зелений – викликає різне ставлення від любові (баланс тепла і прохолоди) до відрази (зелена слизь, амфібії, тошнота, хвороба). Вводить у стан медитації, піднімає настрій, заспокоює очі. У зеленій кімнаті час тече швидше, довжини скорочуються, а вага збільшується. Зелений асоціюється з природною гармонією, рівновагою, відпочинком, спокоєм, злагодою, ростом, оновленням.

(зелена
Вводить у стан

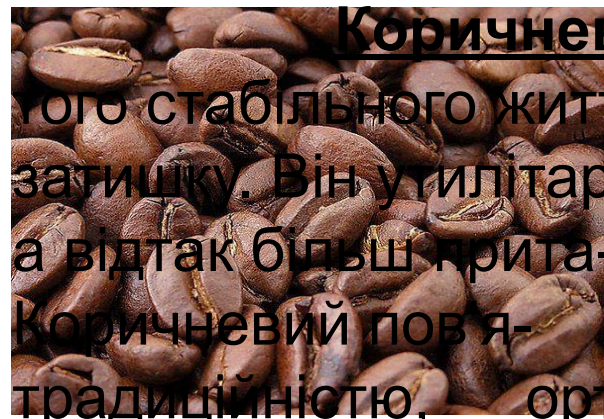

Фіолетовий – поєднує пристрасність червоного і спокій синього (протилежних кольорів, котрі постійно борються у ньому). Цей колір стимулює уяву та інтуїцію.

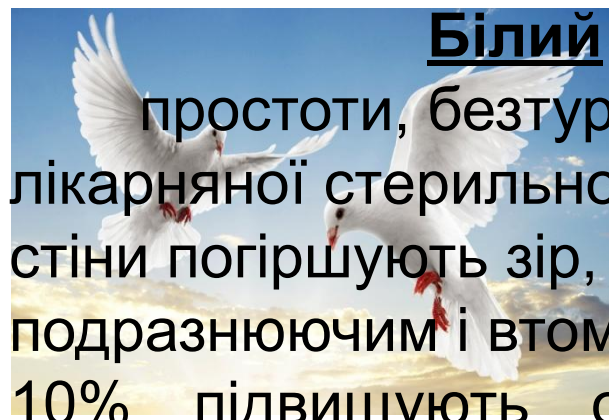
Цей колір

Він вважається таємничим, елегантним, вишуканим, загадковим, містичним, духовним і водночас зловісним. Фіолетові відтінки часто асоціюються з ревністю, меланхолією та внутрішньою інтригою.

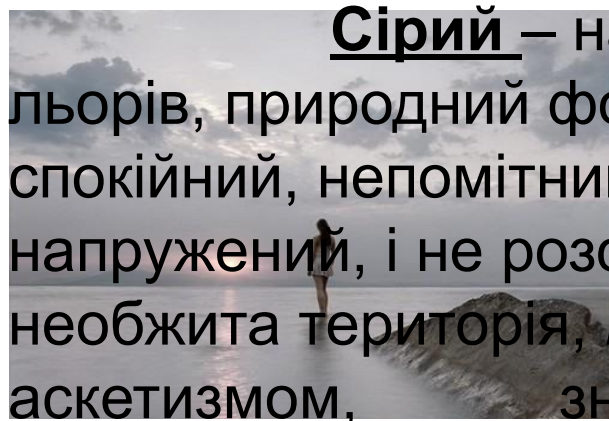

Коричневий – уособлює насолоду від прос-

того стабільного життя, домашнього комфорту і затишку. Він утилітарний, практичний, приземлений, а відтак більш критичний для інтровертів. Коричневий пов'язується із стабільністю, традиційністю, ортодоксальністю, простотою, захистом, надійністю, натуральністю. Асоціюється із землею, деревом, печенням, шоколадом.

Білий – втілення чистоти, невинності, простоти, безтурботності, свіжості (інколи лікарняної стерильності) і досконалості. Білосніжні стіни погіршують зір, викликають головну біль та є подразнюючим і втомлюючим чинником. Вони на 10% підвищують освітленість приміщення і збільшують простір, але понижують продуктивність праці. Символ миру, свободи, істини, сакральності.

Сірий – найбільш *нейтральний* з усіх кольорів, природний фон, що не привертає уваги, спокійний, непомітний, врівноважений, не напружений, і не розслаблений; це своєрідна необжита територія, *простір*, що пов'язується з аскетизмом, знеособленістю, самозаглибленням, відчуженістю, байдужістю, рутинністю, строгістю, серйозністю, постійністю і фундаментальністю.

символізує таємницю переважно негативне значення, темрявою є підсвідомою реакцією у безпеці та відповідні захисні ліри символізує “НІ”, заперечення цінностей, протест.

Інколи чорний колір сприймається як офіційний, консервативний, авторитарний. Але частіше він викликає амбівалентні почуття. З однієї, сторони цей колір сприймається як ніч, котра забезпечує приватність, спокій, відпочинок, прихисток, укриття, а з іншого – темінь – це невідомість, небезпека, уразливість, зловісність, зло, смерть. З одного боку, непізнаність манить, цікавить і стимулює інтерес, а з іншого – провокує страх.

Чорний колір характеризується як стрункий, вишуканий, елегантний, престижний, сексуальний, звабливий, інтригуючий, магічний, загадковий, пов’язаний з інтелектуалізмом і силою. Водночас він асоціюється з трауром, скритністю, бездонною прірвою, чорною дірою, а також здатний викликати депресію і «кольоровий

Вираження людських емоцій у кольорі

Страх

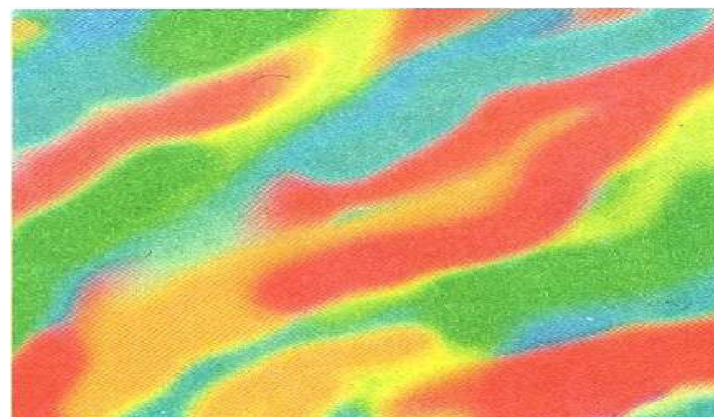
Ніжність

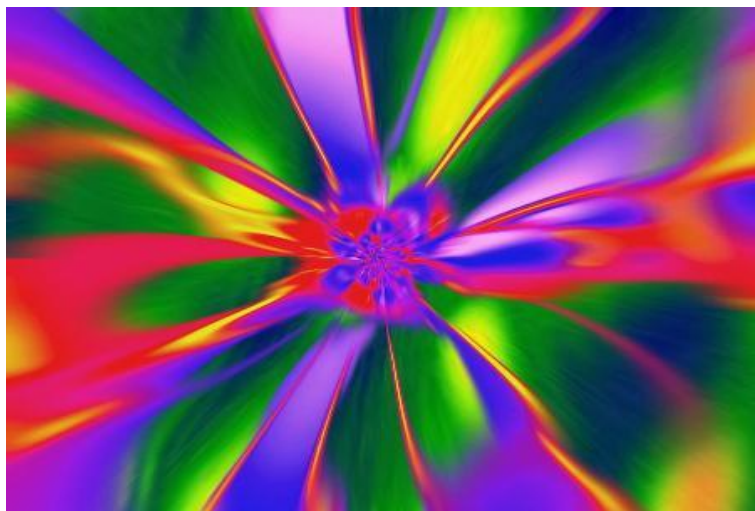
Печаль

Радість

Доповнюючі та контрастні поєднання кольорів

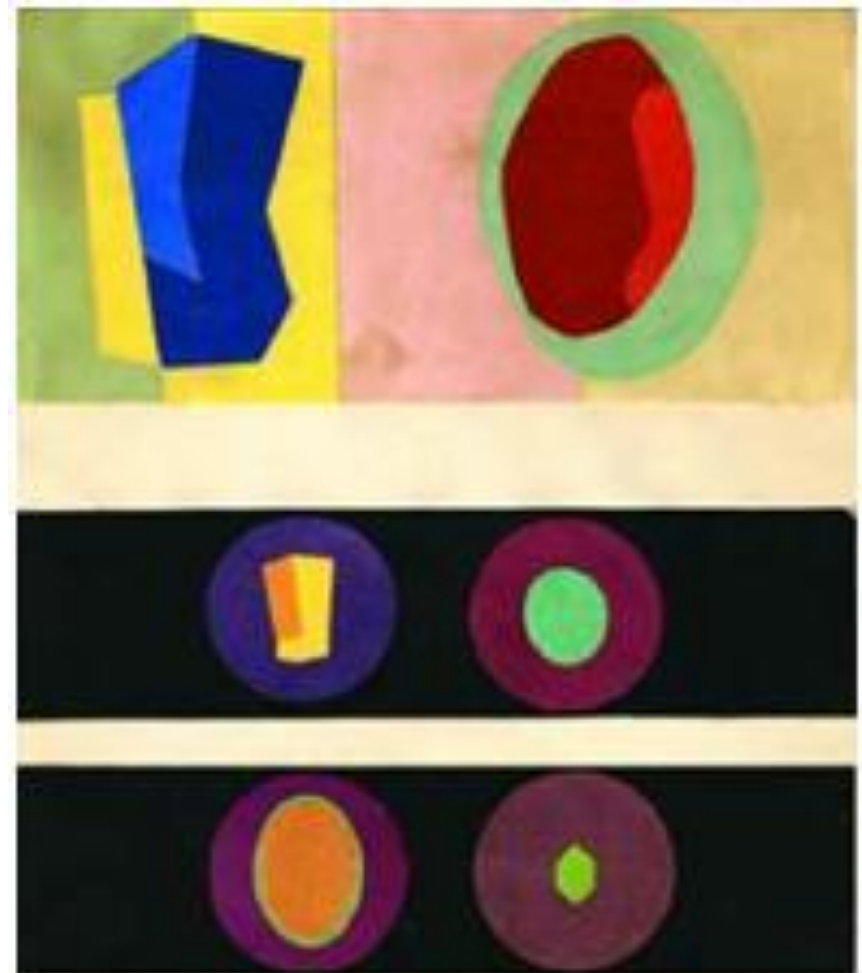

Інтенсивність кольорів і контраст між ними викликають спокійний чи енергійний настрій.

Для взаємопосилення кольорів, спричинення візуального збудження і привертання уваги глядачів використовують поєднання кольорів, які знаходяться на різних кінцях кольорової гамми: **червоний** і **зелений**, **жовтий** і

Колірні таблиці М. Матюшина

Ефект післядії: зміна кольору і форми при спогляданні розширеним поглядом двох кольороформ одночасно. На чорному фоні показані зорові образи які виникають в закритих очах зразу після спостереження і через деякий час.

Закон доповнюваності кольорів (за М.В. Матюшиним)

Якщо декілька хвилин дивитися на червоний квадрат, а потім заплющити очі, то залишиться зображення, але у вигляді зеленого квадрата. І навпаки – для зеленого квадрата залишковим буде червоний. Отож із буд-яким кольором, і завжди око залишає додатковий залишковий колір. Тому в дизайні потрібно застосовувати закони змінювання кольорів залежно від кольорового

Навколо основного кольору у середовищі обов'язково з'являються кольори, котрі його супроводжують. Таке поєднання є умовою максимальної виразності цього кольору. При повній підпорядкованості навколишнього середовища подібне поєднання дає максимум світлоносності і яскравості. Середній (зв'язуючий) колір створює рівновагу між основним кольором і кольором середовища у площині, не порушуючи при цьому просторової виразності основного кольору, як провідного. Тому потрібно враховувати стан кольорового взаємовідношення (взаємопосилення і взаємопогашення) різних поєднань

спектру палітри

Також цікавою є виявлена закономірність сприйняття людиною кольору:

- 1) при спостереженні кольору у русі способом розширеного погляду загальна колірність стає яскравішою;
- 2) при спостереженні кольору у русі способом центрального зору, ізольовано від оточуючого кольорового середовища, колірність стає більш тьмяною.

Відкривайте для себе світ форми та
кольору знаходячи свої поєднання!
Нехай у Вас в руках буде ще один
метод позитивного перетворення
життя!

Дякую за увагу!

